Wydawnictwo Lex Manual

Kodeks Postępowania Karnego

SKRYPT Z TEKSTU USTAWY

Adwokat Michał Wysocki

Michał Wysocki

Adwokat

Kodeks postępowania karnego

Skrypt z tekstu ustawy

Stan prawny: 10 września 2025 r.

lexmanual.pl

E-booki prawnicze

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny i edukacyjny - nie stanowi wiążącej porady prawnej lub podatkowej, a autor i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za jej wykorzystanie. Podczas przygotowywania tekstu dochowano starań, by informacje zamieszczone w publikacji były zgodne z obowiązującym stanem prawnym. Nie gwarantujemy ich aktualności w późniejszym czasie (w szczególności w przypadku zmiany stanu prawnego).

Na przygotowanie tej publikacji poświęcono wiele czasu i sił, dlatego prosimy, by jej nie udostępniać, kserować lub w inny sposób reprodukować. Nieuprawniona dystrybucja stanowi złamanie prawa.

© Wydawnictwo Lex Manual

Piła 2025

ISBN 978-83-959243-8-5

Spis treści

Wstęp 9
Skróty 10
Przepisy wstępne 11
Sąd 18
Właściwość i skład sądu 18
Wyłączenie sędziego 21
Strony, obrońcy, pełnomocnicy, przedstawiciel społeczny, podmiot zobowiązany, właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem 23
Oskarżyciel publiczny 23
Pokrzywdzony 24
Oskarżyciel posiłkowy 27
Oskarżyciel prywatny 30
Oskarżony 31
Obrońcy i pełnomocnicy 37
Przedstawiciel społeczny 39
Podmiot zobowiązany 41
Właściciel przedsiębiorstwa zagrożonego przepadkiem 42
Czynności procesowe 43
Orzeczenia, zarządzenia i polecenia 43
Narada i głosowanie 48
Porządek czynności procesowych 50
Terminy 52
Doręczenia 54
Protokoły 59
Przeglądanie akt i sporządzanie odpisów 64
Odtworzenie zaginionych lub zniszczonych akt 66
Dowody 67
Przepisy ogólne 67
Wyjaśnienia oskarżonego 70
Świadkowie 71

Biegli, tłumacze, specjaliści 80
Oględziny. Otwarcie zwłok. Eksperyment procesowy 85
Wywiad środowiskowy i badanie osoby oskarżonego 86
Zatrzymanie rzeczy. Przeszukanie 88
Kontrola i utrwalanie rozmów 95
Środki przymusu 98
Zatrzymanie 98
Środki zapobiegawcze 101
Poszukiwanie oskarżonego i list gończy 114
List żelazny 116
Kary porządkowe 117
Zabezpieczenie majątkowe 119
Postępowanie przygotowawcze 123
Przepisy ogólne 123
Wszczęcie śledztwa 126
Przebieg śledztwa 130
Zamknięcie śledztwa 134
Dochodzenie 136
Nadzór prokuratora nad postępowaniem przygotowawczym 139
Czynności sądowe w postępowaniu przygotowawczym 141
Akt oskarżenia 142
Postępowanie przed sądem pierwszej instancji 146
Wstępna kontrola oskarżenia 146
Przygotowanie do rozprawy głównej 152
Jawność rozprawy głównej 156
Przepisy ogólne o rozprawie głównej 158
Rozpoczęcie rozprawy głównej 164
Przewód sądowy 165
Głosy końcowe 173
Wyrokowanie 174
Postępowanie odwoławcze 179

Przepisy ogólne 179
Apelacja 185
Zażalenie i sprzeciw 189
Postępowania szczególne 191
Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego 191
Postępowanie nakazowe 194
Postępowanie przyspieszone 196
Nadzwyczajne środki zaskarżenia 201
Kasacja 201
Skarga na wyrok sądu odwoławczego 206
Wznowienie postępowania 208
Postępowanie po uprawomocnieniu się orzeczenia 211
Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego 211
Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie 212
Ułaskawienie 215
Orzekanie kary łącznej 217
Współpraca z Prokuraturą Europejską 219
Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych 221
Immunitety osób należących do przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych 221
Pomoc prawna i doręczenia w sprawach karnych 223
Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie postanowienia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia 228
Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o zatrzymaniu dowodów lub mającego na celu zabezpieczenie mienia 230
Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego 234
Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przeprowadzenie czynności dochodzeniowych na podstawie europejskiego nakazu dochodzeniowego 238
Przejęcie i przekazanie ścigania karnego 246
Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów 249

Wydanie oraz przewóz osób ściganych albo skazanych lub wydanie przedmiotów na wniosek państw obcych 251

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania 254

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania 258

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie środka zapobiegawczego 267

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia wydanego w celu zapewnienia prawidłowego toku postępowania....269

Przejęcie i przekazanie orzeczeń do wykonania 273

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia dotyczącego grzywny, nawiązki, świadczenia pieniężnego lub orzeczenia zasądzającego od sprawcy koszty procesu....278

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia o karach o charakterze pieniężnym....280

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku 284

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia przepadku 286

Współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym 291

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności 294

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie kary pozbawienia wolności....298

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia skazującego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, karę ograniczenia wolności, samoistnie orzeczony środek karny, a także orzeczenia o warunkowym zwolnieniu oraz warunkowym umorzeniu postępowania karnego.....303

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia karnego związanego z poddaniem sprawcy próbie 306

Wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony....311

Wystąpienie państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie europejskiego nakazu ochrony....312

Przepisy końcowe....315

Koszty procesu 317
Przepisy ogólne 317
Zwolnienie od kosztów sądowych 323
Zasądzenie kosztów procesu 324
Postępowanie karne w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych 327
Przepisy ogólne 327
Środki przymusu i postępowanie przygotowawcze 332
Postępowanie przed sądem 333

Wstęp

O tym, że nauka prawa nie należy do prostych zdań, mogą opowiedzieć wszyscy studenci tego kierunku, a także każdy, kto w trakcie swojego życia musiał przyswoić większą partię prawniczej wiedzy. Skuteczność nauki bardzo często wynika z jakości oraz formy dobranych materiałów edukacyjnych, które ułatwiają zapamiętywanie tekstu prawnego i przyswajanie rządzących nim zależności.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem kilkunastoletniego doświadczenia autora w tworzeniu prawniczych opracowań, ze szczególnym uwzględnieniem skryptów. Dobrze przygotowany skrypt nie tylko niewyobrażalnie skraca czas, jaki należy poświęcić na naukę, ale także zdecydowanie ją ułatwia. Z tego i podobnych skryptów skorzystało do tej pory tysiące osób, chwaląc sobie jakość i przejrzystość przyjętej formy. Szczegółowe wskazówki dotyczące nauki ze skryptów zawarłem w mojej książce **Jak uczyć się prawa?**

Oddając w Wasze ręce skrypt z ustawy Kodeks postępowania karnego należy wyjaśnić, że nie jest on w stu procentach powtórzeniem treści przepisów. Tam, gdzie istniała taka możliwość, materiał grupowano w przyswajalne partie, powszechnie zastosowano także wyróżnienia najważniejszych słów danego zagadnienia.

Skrypt jest zgodny z obowiązującym stanem prawnym. Z uwagi na przyjętą formę, czasami stosowano w nim pewne uproszczenia. Z tego też powodu przygotowując się do nauki lub pracy z Kodeksem, warto choć raz przeczytać go od deski do deski.

By pobudzić mózg do działania oraz zmniejszyć i tak obszerne rozmiary skryptu, zastosowano szereg skrótów, które zostały wyjaśnione w dalszej części pracy. W zależności od kontekstu, skrót dotyczyć może liczby pojedynczej lub mnogiej danego wyrażenia.

Michał Wysocki

Skróty

W opracowaniu wykorzystano następujące skróty

- **AO** – akt oskarżenia;
- **AŚ** – areszt śledczy;
- **DPW** – dożywotnie pozbawienie wolności;
- **ENA** – Europejski Nakaz Aresztowania;
- **ESS** – Europejska Sieć Sądowa;
- **KC** – Kodeks cywilny;
- **KK** – Kodeks karny;
- **KKS** – Kodeks karny skarbowy;
- **KKW** – Kodeks karny wykonawczy;
- **KPC** – Kodeks postępowania cywilnego;
- **KPK** – Kodeks postępowania karnego;
- **KPSW** – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia;
- **KRO** – Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- **KW** – Kodeks wykroczeń;
- **MOPK** – Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnej;
- **MS** – Minister Sprawiedliwości;
- **MSZ** – Minister Spraw Zagranicznych;
- **NIK** – Najwyższa Izba Kontroli;
- **OW** – kara ograniczenia wolności;
- **PG** – Prokurator Generalny;
- **PGRP** - Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej;
- **PK** – postępowanie karne;
- **PP** – postępowanie przygotowawcze;
- **PS** – postępowanie sądowe;
- **PW** – kara pozbawienia wolności;
- **Ref**. – referendarz sądowy;
- **RP** – Rzeczypospolita Polska;
- **RPD** – Rzecznik Praw Dziecka;
- **RPO** – Rzecznik Praw Obywatelskich;
- **SA** – sąd apelacyjny;
- **SN** – Sąd Najwyższy;
- **SO** – sąd okręgowy;
- **SP** – Skarb Państwa;
- **SR** – sąd rejonowy;
- **Statut** – Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego;
- **TA** – tymczasowe aresztowanie;
- **TK** – Trybunał Konstytucyjny;
- **Trybunał** – Międzynarodowy Trybunał Karny;
- **UE** – Unia Europejska;
- **ZK** – zakład karny.

Przepisy wstępne

Zakres - sądowe postępowanie karne toczy się według KPK.

Cel postępowania:

1. **sprawca** przestępstwa został **wykryty** i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności
2. przez **trafne zastosowanie środków** przewidzianych w prawie karnym oraz **ujawnienie okoliczności** sprzyjających popełnieniu przestępstwa osiągnięte zostały zadania postępowania karnego nie tylko w **zwalczaniu** przestępstw, lecz również w **zapobieganiu** im oraz w **umacnianiu poszanowania prawa** i zasad współżycia społecznego
3. zostały uwzględnione **prawnie chronione interesy pokrzywdzonego** przy jednoczesnym poszanowaniu jego godności
4. rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w **rozsądnym terminie**

Zasady:

1. **podstawę** wszelkich **rozstrzygnięć** powinny stanowić prawdziwe **ustalenia faktyczne**
2. PK odbywa się z udziałem **czynnika społecznego**
3. **zasada obiektywizmu** - organy prowadzące PK są obowiązane badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno **na korzyść**, jak i **na niekorzyść** oskarżonego
4. **domniemanie niewinności** - oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona prawomocnym wyrokiem
5. **in dubio pro reo** - niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego
6. **prawo do obrony** - oskarżonemu przysługuje prawo do obrony, w tym prawo do korzystania z pomocy obrońcy, o czym należy go pouczyć
7. **swobodna ocena dowodów**:
    1. organy postępowania kształtują swe przekonanie na podstawie **wszystkich przeprowadzonych** dowodów
    2. **ocenianych swobodnie** z uwzględnieniem zasad **prawidłowego rozumowania** oraz wskazań **wiedzy** i **doświadczenia** życiowego
8. **samodzielność jurysdykcyjna**:
    1. sąd karny **rozstrzyga samodzielnie** zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu
    2. **wyjątek** - prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są wiążące
9. **działanie z urzędu**:
    1. organy procesowe prowadzą postępowanie i **dokonują czynności z urzędu**, **chyba że ustawa uzależnia je od wniosku** określonej osoby, instytucji lub organu albo od zezwolenia władzy

2. **strony** i **inne osoby** bezpośrednio zainteresowane **mogą składać wnioski** o dokonanie również tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu

10. **zasada legalizmu**:
    1. **organ** powołany do ścigania przestępstw **jest obowiązany do wszczęcia i przeprowadzenia PP**, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia - o czyn ścigany z urzędu
    2. **z wyjątkiem wypadków określonych** w ustawie lub w prawie międzynarodowym **nikt nie może być zwolniony od odpowiedzialności** za popełnione przestępstwo

Umorzenie absorpcyjne:

1. **przesłanki umorzenia**:
    1. w sprawie o **występek** zagrożony karą pozbawienia wolności **do lat 5**
    2. **orzeczenie** wobec oskarżonego **kary byłoby oczywiście niecelowe** ze względu na rodzaj i wysokość kary prawomocnie orzeczonej za inne przestępstwo
    3. **interes pokrzywdzonego** temu się nie sprzeciwia
2. kara za inne przestępstwo **nie została prawomocnie orzeczona**:
    1. postępowanie można **zawiesić**
    2. zawieszone postępowanie należy **umorzyć** albo **podjąć przed upływem 3 miesięcy** od uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie o inne przestępstwo, o którym mowa wyżej
3. postępowanie umorzone można **wznowić** w wypadku uchylenia lub istotnej zmiany treści prawomocnego wyroku, z powodu którego zostało ono umorzone

Ściganie na wniosek:

1. w sprawach o **przestępstwa ścigane na wniosek** postępowanie z chwilą złożenia wniosku toczy się **z urzędu** (organ musi o tym pouczyć)
2. **uzyskanie wniosku o ściganie należy do oskarżyciela** (jeśli powodem uzyskania wniosku jest wyłącznie **uprzedzenie** przez sąd stron **o możliwości zakwalifikowania czynu według innego przepisu prawnego**, przewidującego ściganie na wniosek - uzyskanie wniosku o ściganie należy do sądu)
3. złożenie wniosku o ściganie **tylko niektórych sprawców**:
    1. **obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby**, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku
    2. **trzeba** o tym **uprzedzić** składającego wniosek
    3. **nie stosuje się do najbliższych** osoby składającej wniosek
4. **cofnięcie wniosku**:
    1. **wniosek może być cofnięty** w PP za zgodą prokuratora, a w postępowaniu sądowym za zgodą sądu - aż do zamknięcia przewodu sądowego na pierwszej rozprawie głównej

2. w sprawach, w których **AO wniósł oskarżyciel publiczny**, cofnięcie wniosku po rozpoczęciu przewodu sądowego jest skuteczne, jeżeli nie sprzeciwi się temu oskarżyciel publiczny obecny na rozprawie lub posiedzeniu
3. **ponowne złożenie** wniosku jest **niedopuszczalne**

5. **w sprawie o przestępstwo z art. 190 § 1 KK (groźba karalna) można wszcząć i prowadzić postępowanie pomimo niezłożenia wniosku o ściganie**, jeżeli zachodzi duże prawdopodobieństwo, że niezłożenie wniosku wynika z obawy pokrzywdzonego przed odwetem albo jeżeli przemawia za tym interes społeczny (w takim przypadku postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia toczy się z urzędu)

Zezwolenie - uzyskanie zezwolenia władzy, od którego ustawa uzależnia ściganie, należy do oskarżyciela.

Zasada skargowości:

1. **wszczęcie** postępowania sądowego **następuje na żądanie uprawnionego oskarżyciela** lub innego uprawnionego podmiotu
2. oskarżyciel publiczny **może cofnąć AO do czasu rozpoczęcia przewodu** sądowego na pierwszej rozprawie głównej
3. **w toku przewodu sądowego** przed sądem pierwszej instancji cofnięcie AO dopuszczalne jest jedynie za zgodą oskarżonego
4. **ponowne wniesienie** AO przeciwko tej samej osobie o ten sam czyn jest **niedopuszczalne**

Uprawnienia Policji:

1. **Policja** i inne **organy** w zakresie PK **wykonują polecenia** sądu, referendarza sądowego i prokuratora oraz prowadzą pod nadzorem prokuratora śledztwo lub dochodzenie w granicach określonych w ustawie
2. wszystkie **instytucje** państwowe i samorządowe **są obowiązane w zakresie swego działania do udzielania pomocy** organom prowadzącym PK w terminie wyznaczonym przez te organy
3. **osoby prawne** lub **jednostki** organizacyjne niemające osobowości prawnej inne niż określone wyżej, a także **osoby fizyczne są obowiązane do udzielenia pomocy** na wezwanie organów prowadzących PK w zakresie i w terminie przez nie wyznaczonym, jeżeli bez tej pomocy przeprowadzenie czynności procesowej jest niemożliwe albo znacznie utrudnione

Zasada informacji:

1. **jeżeli organ** prowadzący postępowanie jest **obowiązany pouczyć** uczestników postępowania o ciążących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach, **brak** takiego **pouczenia lub mylne pouczenie nie może wywoływać ujemnych skutków procesowych dla uczestnika** postępowania lub innej osoby, której to dotyczy
2. **organ** prowadzący postępowanie **powinien** ponadto w miarę potrzeby **udzielać** uczestnikom postępowania **informacji o ciążących obowiązkach i o przysługujących im uprawnieniach** także w wypadkach, gdy ustawa wyraźnie takiego obowiązku nie stanowi
3. **w razie braku takiego pouczenia**, gdy w świetle okoliczności sprawy było ono nieodzowne, albo mylnego pouczenia, **stosuje się zasadę z punktu 1**
4. **uczestnikiem postępowania jest osoba, która nie ukończyła 18 lat, lub osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia** - sposób pouczenia powinien być dostosowany do jej wieku, stanu zdrowia i stanu rozwoju

Przesłanki procesowe:

1. **brak wszczęcia** lub **umorzenie**:
    1. **czynu nie popełniono** albo **brak** jest **danych** dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia
    2. **czyn nie zawiera znamion** czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że **sprawca nie popełnia przestępstwa**
    3. **społeczna szkodliwość** czynu jest **znikoma**
    4. ustawa stanowi, że sprawca **nie podlega karze**
    5. oskarżony **zmarł**
    6. nastąpiło **przedawnienie** karalności
    7. PK co do tego samego czynu tej samej osoby zostało **prawomocnie zakończone** albo wcześniej wszczęte **toczy się**
    8. sprawca **nie podlega orzecznictwu polskich sądów** karnych
    9. **brak skargi** uprawnionego oskarżyciela
    10. **brak** wymaganego **zezwolenia** na ściganie **lub wniosku** o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej
    11. zachodzi **inna okoliczność** wyłączająca ściganie
2. **wymagany wniosek lub zezwolenie na ściganie**:
    1. do chwili otrzymania organy procesowe dokonują tylko **czynności niecierpiących zwłoki** w celu **zabezpieczenia** śladów i dowodów
    2. oraz czynności zmierzających do **wyjaśnienia**, czy wniosek będzie złożony lub zezwolenie będzie wydane
3. **niemożność przypisania winy sprawcy czynu** - nie wyłącza postępowania dotyczącego zastosowania środków **zabezpieczających**
4. istnienie przesłanek z punktów 4-6 **nie wyłącza postępowania w przedmiocie przepadku**, o którym mowa w art. 45a § 2 KK i art. 43a KKS

Wykroczenie:

1. czyn stanowi **tylko wykroczenie**
2. **prokurator odmawiając** wszczęcia postępowania **lub umarzając** je **przekazuje sprawę** Policji w celu wystąpienia z wnioskiem o ukaranie do właściwego sądu
3. prokurator **może sam wystąpić** z takim wnioskiem

Przewinienie dyscyplinarne:

1. sąd lub prokurator dopatruje się w czynie **przewinienia dyscyplinarnego** albo **naruszenia obowiązków służbowych** lub **zasad współżycia** społecznego
2. mogą odmawiając wszczęcia postępowania albo umarzając je, zwłaszcza z powodu znikomej szkodliwości społecznej czynu, **przekazać sprawę** innemu właściwemu organowi

Sygnalizacja:

1. w razie **stwierdzenia** w PK **poważnego uchybienia w działaniu instytucji** państwowej, samorządowej lub społecznej, zwłaszcza gdy sprzyja ono popełnieniu przestępstwa, **sąd**, a w PP **prokurator**, **zawiadamia** o tym uchybieniu **organ powołany do nadzoru** nad daną jednostką organizacyjną, zaś w razie potrzeby także **organ kontroli**
2. **Policja powiadamia prokuratora** o ujawnionych przez siebie uchybieniach.
3. zawiadamiając o uchybieniu, **sąd lub prokurator może zażądać nadesłania w wyznaczonym terminie wyjaśnień** i podania środków podjętych w celu zapobieżenia takim uchybieniom w przyszłości
4. w razie nieudzielenia wyjaśnień w wyznaczonym terminie można nałożyć na kierownika organu zobowiązanego do wyjaśnień **karę pieniężną** w wysokości **do 10 000 złotych**
5. na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej przysługuje **zażalenie** - zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje SR, w którego okręgu toczy się postępowanie

Rażące naruszenie obowiązków procesowych:

1. w razie **rażącego naruszenia przez obrońcę lub pełnomocnika** strony ich obowiązków procesowych **sąd**, a w PP **prokurator**, **zawiadamia** o tym właściwą okręgową **radę** adwokacką lub radę okręgowej izby radców prawnych, **żądając** od dziekana właściwej rady **nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż 30 dni, terminie informacji** o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia (odpis zawiadomienia dla MS).
2. **nienadesłanie informacji w terminie** - można nałożyć na dziekana właściwej rady karę pieniężną w wysokości **do 10 000 złotych**
3. **zażalenie**:
    1. na postanowienie o ukaraniu przysługuje zażalenie
    2. na postanowienie o ukaraniu wydane przez prokuratora w PP zażalenie przysługuje do SR, w którego okręgu toczy się postępowanie

4. w razie **rażącego naruszenia obowiązków procesowych** przez **oskarżyciela publicznego** lub **prowadzącego PP** sąd zawiadamia o tym **bezpośredniego przełożonego** osoby, która dopuściła się uchybienia, żądając nadesłania w wyznaczonym, nie krótszym niż **14 dni**, terminie informacji o podjętych działaniach wynikających z zawiadomienia; w stosunku do Policji oraz innych organów PP uprawnienie takie przysługuje również prokuratorowi
5. **odpis** zawiadomienia, o którym mowa wyżej, sąd przesyła **PG**, jeżeli uchybienia dopuścił się prokurator, a w wypadku gdy uchybienia dopuścił się oskarżyciel publiczny niebędący prokuratorem - **właściwemu organowi przełożonemu** w stosunku do bezpośredniego przełożonego tego oskarżyciela

Zawiadomienie i wszczęciu i ukończeniu:

1. **o wszczęciu i ukończeniu postępowania toczącego się z urzędu** przeciw:
    1. **funkcjonariuszom publicznym**, osobom zatrudnionym w instytucjach państwowych, samorządowych i społecznych, **uczniom** i słuchaczom szkół, **żołnierzom**, a także **duchownym** i członkom zakonów oraz diakonatów - należy bezzwłocznie **zawiadomić przełożonych** tych osób
    2. osobom będącym **członkami samorządu zawodowego** - należy bezzwłocznie zawiadomić **właściwy organ** tego samorządu;
    3. **komornikom** sądowym, asesorom komorniczym i aplikantom komorniczym - należy bezzwłocznie zawiadomić **MS**, **prezesa SA** oraz prezesa **SR** właściwych ze względu na siedzibę kancelarii komorniczej
    4. **rodzicowi albo opiekunowi prawnemu lub faktycznemu o przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego** - należy bezzwłocznie zawiadomić sąd rodzinny właściwy dla miejsca zamieszkania małoletniego
2. o wszczęciu postępowania przeciw osobom **zawiadamia prokurator**

Zawieszenie postępowania:

1. przesłanka zawieszenia:
    1. zachodzi **długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie**
    2. **w szczególności** jeżeli **nie można ująć** oskarżonego albo **nie może on brać udziału** w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby, postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody
2. na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje **zażalenie**
3. **w czasie zawieszenia** postępowania należy dokonać **odpowiednich czynności** w celu **zabezpieczenia** dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem
4. **przepadek**:
    1. w razie istnienia podstaw określonych w art. 45a § 2 KK lub art. 43a KKS po uprawomocnieniu się postanowienia o zawieszeniu postępowania **sąd orzeka w przedmiocie przepadku z urzędu**, a w PP - na wniosek prokuratora (jeżeli oskarżony nie ma obrońcy - do udziału w postępowaniu dotyczącym przepadku wyznacza się obrońcę z urzędu)
    2. na postanowienie w przedmiocie przepadku przysługuje **zażalenie**

Sąd rodzinny:

1. sprawa o przestępstwo popełnione **na szkodę małoletniego**, we współdziałaniu z małoletnim lub w okolicznościach, które mogą świadczyć o demoralizacji małoletniego albo o gorszącym wpływie na niego
2. **sąd** (w PP **prokurator**) **zawiadamia sąd rodzinny** w celu rozważenia środków przewidzianych w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz w KRO

Mediacja:

1. **sąd**, **ref**. (w PP **prokurator**) lub **inny organ** prowadzący postępowanie, **może** z inicjatywy lub za zgodą oskarżonego i pokrzywdzonego **skierować sprawę** do instytucji lub osoby do tego uprawnionej **w celu przeprowadzenia postępowania mediacyjnego** między pokrzywdzonym i oskarżonym, o czym się ich poucza, informując o celach i zasadach postępowania mediacyjnego, w tym o treści art. 178a KPK
2. mediacja **nie powinna trwać dłużej niż miesiąc**, a jej okresu **nie wlicza się do czasu** trwania **PP**
3. mediacji **nie może prowadzić osoba**, co do której w sprawie zachodzą okoliczności określone w art. 40 i art. 41 § 1 KPK, czynny zawodowo sędzia, prokurator, asesor prokuratorski, a także aplikant wymienionych zawodów, ławnik, ref., asystent sędziego, asystent prokuratora oraz funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw (art. 42 KPK stosuje się odpowiednio)
4. **udział** oskarżonego i pokrzywdzonego w mediacji jest **dobrowolny** - **zgodę odbiera organ** kierujący sprawę do mediacji lub mediator, po wyjaśnieniu oskarżonemu i pokrzywdzonemu celów i zasad postępowania mediacyjnego i pouczeniu ich o możliwości cofnięcia tej zgody aż do zakończenia postępowania mediacyjnego
5. mediatorowi **udostępnia się akta sprawy** w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia mediacji
6. instytucja lub osoba do tego uprawniona sporządza, po przeprowadzeniu **sprawozdanie** (załącza ugodę podpisaną przez oskarżonego, pokrzywdzonego i mediatora, jeżeli została zawarta
7. zasada - **bezstronność** i **poufność**

Sąd

Właściwość i skład sądu

Właściwość sądów:

1. **sąd rejonowy**:
    1. orzeka **w pierwszej instancji** we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu
    2. rozpoznaje **środki odwoławcze** w wypadkach wskazanych w ustawie
2. **sąd okręgowy**:
    1. orzeka **w pierwszej instancji** w sprawach:
        1. **o zbrodnie** określone w KK oraz w ustawach szczególnych
        2. **o występki** z rozdziałów XVI i XVII, w art. 140-142, art. 148 § 4 i § 5, art. 148a, art. 149, art. 150 § 1, art. 151-154, art. 158 § 3, art. 163 § 3 i 4, art. 165 § 1, 3 i 4, art. 166 § 1, art. 173 § 3 i 4, art. 185 § 2, art. 189a § 2, art. 210 § 2, art. 211a, art. 252 § 3, art. 258 § 1-3, art. 265 § 1 i 2, art. 269, art. 278 § 1, 2 i 3a w zw. z art. 294, art. 284 § 1 i 2 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 286 § 1 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 287 § 1 w zw. z art. 294 § 1 lub 2, art. 296 § 3 oraz art. 299
        3. **o występki**, które z mocy przepisu szczególnego należą do jego właściwości
    2. rozpoznaje **środki odwoławcze** od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w SR oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę
    3. **SA na wniosek SR może przekazać do rozpoznania SO**, jako **sądowi pierwszej instancji**, sprawę o **każde przestępstwo**, ze względu na szczególną wagę lub zawiłość sprawy
3. **sąd apelacyjny** - rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń i zarządzeń wydanych w pierwszej instancji w SO oraz inne sprawy przekazane mu przez ustawę
4. **Sąd Najwyższy** - rozpoznaje kasacje oraz środki odwoławcze i inne sprawy w wypadkach określonych w ustawie

Skład sądu:

1. **rozprawa główna**:
    1. **zasada – jeden sędzia**, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej - sędzia ma prawa i obowiązki przewodniczącego
    2. **sprawy o zbrodnie – jeden sędzia i dwaj ławnicy**
    3. **szczególna zawiłość sprawy lub jej waga** - sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie **trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników**
    4. **przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę DPW** - sąd orzeka w składzie **dwóch sędziów i trzech ławników**
2. **rozprawa apelacyjna** i **kasacyjna**
    1. **zasada** - **trzech sędziów**, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej
    2. apelacja lub kasacja od wyroku orzekającego **DPW** albo apelacja z wnioskiem o taką karę - **pięciu sędziów**

3. **posiedzenie**:
    1. **sąd** - **jednoosobowo**, chyba że ustawa stanowi inaczej albo ze względu na szczególną zawiłość sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie **trzech sędziów**
    2. **sąd odwoławczy** - **jednoosobowo**, a w składzie **trzech sędziów** wówczas, gdy zaskarżone orzeczenie wydano w składzie innym niż jednoosobowy albo ze względu na szczególną zawiłość sprawy lub jej wagę prezes sądu zarządzi jej rozpoznanie w składzie trzech sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej

Właściwość miejscowa:

1. sąd, w którego okręgu **popełniono przestępstwo**
2. przestępstwo popełniono **na polskim statku** wodnym lub powietrznym (i powyższe się nie stosuje) - sąd macierzystego portu statku
3. przestępstwo popełniono **w okręgu kilku sądów** - sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto PP
4. **nie można ustalić miejsca popełnienia przestępstwa** - sąd, w którego okręgu (zależnie od tego, gdzie najpierw wszczęto PP):
    1. ujawniono przestępstwo
    2. ujęto oskarżonego
    3. oskarżony przed popełnieniem przestępstwa stale mieszkał lub czasowo przebywał
5. powyższe stosuje się odpowiednio, jeżeli przestępstwo popełniono **za granicą**
6. **nie można ustalić właściwości miejscowej sądu według przepisów poprzedzających** - sprawę rozpoznaje sąd właściwy dla dzielnicy Śródmieście miasta stołecznego Warszawy

Łączność:

1. **podmiotowa**:
    1. tę samą osobę oskarżono **o kilka przestępstw**, a sprawy należą do właściwości **różnych sądów tego samego rzędu** - właściwy jest sąd, w którego okręgu najpierw wszczęto PP
    2. sprawy należą do właściwości **sądów różnego rzędu** - sprawę rozpoznaje sąd wyższego rzędu
2. **przedmiotowa**:
    1. sąd właściwy dla sprawców przestępstw jest również właściwy dla **pomocników**, **podżegaczy** oraz **innych osób**, których przestępstwo pozostaje w ścisłym związku z przestępstwem sprawcy, jeżeli postępowanie toczy się **jednocześnie**
    2. sprawy ww. osób powinny być połączone we **wspólnym postępowaniu** (art. 33 KPK stosuje się odpowiednio)
    3. **łączne rozpoznanie spraw jest istotnie utrudnione z uwagi na przyczyny określone w art. 22 § 1 KPK (zawieszenie postępowania) lub inne ważne powody** - można wyłączyć i odrębnie rozpoznać sprawę poszczególnych osób lub o poszczególne czyny, chyba że przeszkoda nie ma charakteru długotrwałego

lub kontynuowanie postępowania nie narusza prawa do obrony oskarżonego, którego odpowiedzialności karnej przeszkoda dotyczy
4. **sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia**, chyba że nie jest on właściwy rzeczowo
5. **sprawa wyłączona po otwarciu przewodu sądowego podlega rozpoznaniu przez sąd, który dokonał wyłączenia** - można prowadzić ją w dalszym ciągu w tym samym składzie, chyba że wskutek wyłączenia zaistniała okoliczność określona w art. 41 § 1 KPK (wyłączenie sędziego)
6. na postanowienie o wyłączeniu sprawy do odrębnego rozpoznania wydane po otwarciu przewodu sądowego przysługuje **zażalenie** prokuratorowi oraz stronie, której sprawę do odrębnego rozpoznania wyłączono

Postępowanie w sprawie właściwości:

1. sąd **bada z urzędu** swą właściwość
2. **stwierdzenie niewłaściwości**:
    1. sąd **przekazuje sprawę właściwemu** sądowi lub innemu organowi
    2. sąd na **rozprawie głównej** stwierdza, że nie jest właściwy miejscowo lub że właściwy jest sąd niższego rzędu - **może przekazać sprawę innemu sądowi jedynie wtedy**, gdy powstaje konieczność **odroczenia** rozprawy
    3. na postanowienie w kwestii właściwości przysługuje **zażalenie**
3. **przekazanie sprawy**:
    1. **sąd wyższego rzędu nad sądem właściwym** może przekazać sprawę innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli większość osób, które należy wezwać na rozprawę, **zamieszkuje** blisko tego sądu, a z dala od sądu właściwego
    2. **SN może z inicjatywy właściwego sądu lub na wniosek prokuratora przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości** - właściwy sąd przekazuje wniosek prokuratora wraz z aktami sprawy, w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania do rozpoznania SN, przedstawiając własne stanowisko
4. **spór o właściwość**:
    1. **między sądami rozstrzyga ostatecznie sąd wyższego rzędu** właściwy ze względu na siedzibę sądu, który pierwszy wszczął spór
    2. **między SR a SO** rozstrzyga SA,
    3. **między SA a innym sądem powszechnym** - SN
    4. w czasie trwania sporu każdy z tych sądów przedsiębierze **czynności niecierpiące zwłoki**
5. **sąd wojskowy** przekaże sprawę sądowi powszechnemu lub nie przyjmuje sprawy przekazanej mu przez sąd powszechny - sprawę rozpoznaje sąd powszechny

Wyłączenie sędziego

Wyłączenie z mocy prawa:

1. **przesłanki**:
   1. sprawa dotyczy tego sędziego **bezpośrednio**
   2. jest **małżonkiem** strony lub pokrzywdzonego albo ich obrońcy, pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego albo pozostaje we wspólnym pożyciu z jedną z tych osób
   3. jest **krewnym** lub **powinowatym** w linii prostej, a w linii bocznej aż do stopnia pomiędzy dziećmi rodzeństwa osób wymienionych w pkt 2 albo jest związany z jedną z tych osób węzłem **przysposobienia**, **opieki** lub **kurateli**
   4. był **świadkiem** czynu, o który sprawa się toczy, albo w tej samej sprawie był przesłuchany w charakterze świadka lub występował jako **biegły**
   5. brał udział w sprawie jako **prokurator**, **obrońca**, **pełnomocnik**, **przedstawiciel** ustawowy strony, albo prowadził **PP**
   6. brał **udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia** lub wydał zaskarżone zarządzenie
   7. brał udział w wydaniu **orzeczenia**, które zostało **uchylone**
   8. brał udział w wydaniu **orzeczenia**, co do którego wniesiono **sprzeciw**
   9. prowadził **mediację**
2. **powody** wyłączenia **trwają mimo ustania** uzasadniającego je **małżeństwa**, wspólnego **pożycia**, **przysposobienia**, **opieki** lub **kurateli**
3. sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem o **wznowienie**, zaskarżonego w trybie **kasacji** lub objętego **skargą nadzwyczajną**, **nie może orzekać** co do tego wniosku, kasacji lub skargi

Wyłączenie na wniosek:

1. **przesłanka** - istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie
2. **wniosek o wyłączenie** sędziego:
   1. **zgłoszony** na powyższej podstawie **po rozpoczęciu przewodu sądowego**, pozostawia się bez rozpoznania, chyba że przyczyna wyłączenia powstała lub stała się stronie wiadoma dopiero po rozpoczęciu przewodu
   2. **oparty na tych samych podstawach faktycznych** co wniosek wcześniej rozpoznany pozostawia się bez rozpoznania; przepisu art. 42 § 3 KPK nie stosuje się